

Povídání ateistovo a malování Mgr. Plivníkovo
věcí křesťanských se týkající.
Část 38. – Svatá Trojice

V úvodu dnešního povídání si připomeňme slova našeho vzdáleného přítele, napsaná v komentáři u části 25., věnované svatému Augustinovi.

Mgr Plivník:

Perfektně jsi o otci církve povyprávěl, milý Hony, snad zbývá jen dodat tu roztomilou historku, jak se Augustínek courá po břehu moře a dumá o Bohu a snaží se pochopit jeho trojjedinost (ani já, velký Magistr, dosud nechápu) .... Tu u vody vidí děťátko, jak škeblí přelévá moře do díry v písku. A pacholík koukne na svatuchu a sdělí mu, že on to moře dřív přelije do dírky, než svatucha trojjedinost pochopí. Někteří vykladači tvrdí, že to dítko byl sám Ježuch. Ale kdož ví ...?

Hony Šafra: To je ta potíž s svatým Gustíkem. Je tohoto tolik, že by textu přibývalo jako kaše ve fake-news Hrnečku vař! Tebou zmíněná příhoda byla mnohokrát "zmalována" slavnými umělci, a zájemci po zadání hesla "sv. Augustin" v Google-obrázky na ni rychle narazí. Přenechme si však něco na později, až dojde řada na představení Tvého obrázku Svatá trojice našemu čtenářskému publiku.

Sliby se mají plnit a dnes tedy bude řeč o Svaté Trojici alias Nejsvětější Trojici alias Trojjediném Bohu. Rovnou řekněme, že toto teologicky náročné téma zde nejsme schopni vyřešit a jsme na tom úplně stejně jako svatý Augustin. Na učení o Svaté Trojici probíhají nespočetné disputace, boje, vady a sváry snad od počátku křesťanství. Sjednocujícím znakem křesťanství je prakticky pouze ukřižování Kristovo. A základní spor je už v tom, zda Ježíše považovat za součást Boha, či zda se jedná pořád jenom o člověka. Protože nejvyšší stadiem „moderního“ náboženství je monoteismus, víra v jediného Boha, mají zde křesťané velký problém. Nepřiznají-li Kristovi božství, budou stále na úrovni judaismu a dokonce jim bude bližší i islám, který kupodivu na rozdíl od Židů Ježíše uznává jako významného (byť nikoliv nejvýznamnějšího) proroka, ba chová i úctu k jeho matce Marii. Už rané křesťanství tedy přišlo s konceptem dvojjediného Boha, kde figuroval Bůh-otec a Kristus-syn, jako jediná bytost ve dvou podobách. Toto ovšem všechna ke křesťanství se hlásící společenství a komunity nepřijaly bez výhrad. Při dnešní dominanci církve římsko-katolické si našinec moc neuvědomuje, že existuje celá řada církví, komunit, sekt, které božství Ježíšovo odmítají nebo zpochybňují a dokonce se tak vlastně stavějí mimo křesťanství, byť třeba jeho zásady dovádějí někdy až ad absurdum. Stačí snad zmínit Svědky Jehovovy. Kvakeři nechtějí mít s Boží trojicí vůbec nic společného, nemají dokonce vlastní definici Boha, přitom ale jejich mravní integrita v duchu Kristovy „lásky k bližnímu“ je naprosto nezpochybnitelná a obdivuhodná. Mormoni zase věří v učení o třech osobách, tedy Bohu-otci, Kristu-synovi a Duchu svatém, ale nepovažují je za tři podoby jedné osoby, ale za osoby tři, jednající ovšem ve vzájemné shodě. Monoteismus zde tedy „dostává na frak“.

Sám pojem duch svatý se objevuje už v judaismu a hodně zjednodušeně řečeno (kdo to chce složitě, má možnost si to nastudovat v teologických spisech) je chápán jako projev Boží přítomnosti, nebo chcete-li, zprostředkovatel Boží vůle. Tak se také tento pojem (či „objekt“) přenesl do křesťanství. Takže působením Ducha svatého otěhotněla Marie. Když Jan Křtitel na Jordánu křtil první křesťany, mnozí jej považovali za Mesiáše. Ale pak se přiblížil Ježíš, nad hlavou se mu vznášela holubice a Jan Křtitel ukázal na Ježíše, Duchem svatým označeného za krále židovského. Tato scéna byla mnohokrát výtvarně, hlavně malířsky, zpracována. A ustálilo se tak zobrazování Ducha svatého jako holubice (někdy plamene).

Ve 5. století dozrála situace k nutnosti, udělat si v tom všem pořádek. Sešlo se postupně několik církevních koncilů (První nikajský r. 425, První konstantinopolský r. 481) – bylo zformulováno tzv. nikajské vyznání víry a jeho součástí je tedy i víra ve Svatou Trojici. Protože to bylo před tzv. Velkým schizmatem, hlásí se k němu dodnes jak římská katolická, tak pravoslavná.

Judaismus i islám zakazují zobrazování Boha a přeneseně i všech živých bytostí. Křesťané se ale výtvarného zobrazování chopili jako nástroje (moderně řečeno) propagandy. Starozákonní i novozákonní příběhy ožívají v nesčetných výtvarných dílech malířských, sochařských, ale i v podobě divadelní, filmové či televizní. Jsou součástí lidových pohádek, různých (někdy i milých) parodií a parafrází (Černošský Pán Bůh a páni izraelité, animovaný film Stvoření světa, pohádka Anděl Páně). Přestože oficiálně jsou kanonizována jen 4 evangelia (Matoušovo, Markovo, Lukášovo a Janovo), existují ještě další, tzv. apokryfní (Tomášovo, Jidášovo, Filipovo...je jich celá řada), která namnoze popisují třeba dětství Kristovo nebo jiné události a děje, které rovněž vstupují do výtvarného umění, ale třeba i do lidových zvyků. Nutno dodat, že většina tzv. protestantských církví tato zobrazování neuznává (a tak se také strozí protestanti zasloužili o téměř bezbolestnou rekatolizaci v době pobělohorské, k lidu obecnému se vrátila zábava i názorné poučení).

Co se Svaté Trojice týče, ustálila se v jejím zobrazování určitá pravidla a zvyklosti. Bůh-Otec je buď symbolizován trojúhelníkem (Božím okem) nebo přímo osobou důstojného starce (toť porušení zákazu zobrazování Boha, ale prošlo to i Michelangelovi ve výzdobě Sixtinské kaple, protože před nádherou kapituloval i papež), Kristus jako Syn má lidskou podobu a kříž a Duch svatý jako přenašeč Boží vůle se kolem vznáší jako holubice. Kdysi jsem měl možnost, chuť a drzou odvahu je také takto zpodobnit, viz část 4. těchto „Povídání...!.

Svatá Trojice tedy přežila staletí. Věřící ji akceptují, nevěřící si mohou myslet co chtějí, jich se to netýká a nemusejí se tím trápit (hlavně ať se neuchylují ke krádežím uměleckých děl s touto tematikou). A teologové mají o intelektuální „zábavu“ postaráno, což není vůbec myšleno ironicky.

Svatá Trojice v podání Mgr. Plivníka budiž tedy uvedena scénu i v tomto „Povídání...“ a přidejme jeden z nesčetných obrazů svatého Augustina, rozprávějícího s hošíkem na břehu moře, a středověkou iluminaci Svaté Trojice.

EGO
SUM
ALPHA
ET O

PRIN
CIPY
ET FI
NIS